

KARYS

Eina syki | savaitę.

Kaina: 3 mėn. 10 auk.,
6 mėn. 20 auk., 12 mėn.
35 auk. Atskiri numeriai
— 80 skaitikų —

Adresas: Krašto Apsaugos
Ministerija. «Kario»
— Redakcija. —

Nr. 52 (84)

Kaunas, 1920 m., gruodžio mėn. 31 diena.

II metai.

Sveiki, Lietuvos kareiviai, sulaukę Naujų Metų!

Tebūna tie metai mums laimingi!

Testiprina jie mus laisvės, nepriklausomybės kovoj!

Teatneša jie mums taiką Vilniuj!

Karo kapelionams žinotina.

Sausio 12 dieną 1921 metų, dešimtą ryto valandą, Kaune, Karių Klube įvyks kapelionų konferencija. Oficialūs pakviestiniai jai esantys.

Armijos Kapelionas.

Skubinkite užsisakyti

1921 metams

„KARI“

Jis nušviečia mūsų armijos gyvenimą ir darbuotę.

Jis duoda daug naudingų patarimų kariuomenės reikaluose.

Jis suteikia žinių apie kitų valstybių armijas.

Jis parodo mūsų priešų karines pajėgas ir ieško kelių joms nugalėti.

Jis neša kareiviams mokslą, duoda jiems dailės raštų.

Todėl kiekvienas pilietis, kovojas dėl Lietuvos nepriklausomybės, privalo skatinti „KARI“.

Kariams,

NAUJŲ METŲ SULAUKUS.

Prašvilpė seni meteliai,
vėl sulaukėme naujų —
ką atneš jie mums su savim?
gal ramybė . . . ar vargų.

Daug jau mūsų padaryta
per praėjus metelius;
daugel kraujo mūs praliesa
už Tėvynę, tėvelius.

Bet dar darbo neatlikom,
daug dar priešų turim mes,
bet pasirėngėm atromti, —
kieno tiesa — tas laimės.

Mes sutinkam Naujus Metus
pilni vilties ir drąsos;
savo darbai pasišventę —
darbas pergalę mums duos.

Vladas Keblogas.

17—12—20.
Vėiz. Armija.

1921 metų uždaviniai.

Kiekvienas Lietuvos armijos kareivis paklaustas — Kas tave pašaukė į armiją ir kuriems tikslams tu tarnauji? — drąsiai, pats tvirtai suprasdamas atsakyti:

— Manęs pašaukė į Lietuvos armiją Lietuvos tauta, o tikslas mano aiškus: ginktu atvaduoti ir apginti Lietuvą nuo priešų ir galutinai įkurti laisvą, nepriklausomą Lietuvos valstybę su būstine Vilniui.

— O kam ta Lietuvos valstybė reikalinga? — Jai dar koks lenkas ar rusas paklaustų, Lietuvos kareivis atsakyti:

— Štai kam jai Lietuvos tauta neturėtų savo valstybės, ją valdyti Maskvos bandarai (čezvichnikai, bolševikai, ruzai), arba Varšuvos atžastai, toki „amžini gaspadoriai“, kraujo stirbėlis, kaip generolas Kolligovskis, palkininkas Babichis ir t. t. —

sargai*. O jų malonė tokia būta: jie lietuviai pavijai plėskit dirvonus, auginkit gyvulius, dirbtai fabrikose, o jūsų iškulta duona, užaugintus gyvulus, užaugintus pinigus mes suvartosim; jūsų kalba tik klaušės gal kalbėti, todėl jūs turite kitaip (lenkiškai, rusiškai...) kalbėti ir t.t.

Taigi lietuvis kareivis aiškiai supranta, kuriam tikslams jis tarnauja, kariauja ir galvą guldo.

Ta laisvės nepriklausomybės kova tesias jau trečietais metais. Todėl žengdami į 1921 metus pažauskim:

— Kokie uždaviniai mus laukia ateinančiais metais, ką žada mums 1921 metai?

Atsakymas aiškus, kaip saulėta diena:

— Mūsų armijos tikslas dar nepasiektas: priešas dar tebesuka sau patrankų, kulkosvaidžių lizdą mūsų Vilniuj. Todėl turime pasirūpiti ateinančiais metais jį būtinai išvyti ir aptverti Lietuvos sieną durtyvų tvora, kad daugiau jau niekas nebeįsiveržtų į brangią Lietuvos žemelę.

Priešas žiaurus, priešas galingas, gal ne vienas smūgis teks mums nukentėti, bet griežtas lietuvių kareivių pasiryžimas vis tiek laimės. Su taja viltimi, su tuo pasiryžimu žengiam į 1921 metus.

L. E. L.

PAGALBON.

Tu, mano brangioji Lietuva—šalele!
Kiek reikia Tau vargti, kentėti Dangus,
Ką tik prasiblaivęs, vėl nianklas ir helia
Ir gimdo Tavyje skausmus ir vargas.
Zakys pagrobėjas, mūs priešas, jau aliančia,
Jau rangos į mus vis gilyn ir gilyn,
Ir laisvės, gyvybės jau pamatą griandis,
Na vyrai! už ginklo, į kovą, pirmyn!
Lietuva! Tačiau Tu netobule. Lai stunta
Baltieji ereliai. Jiems ilgai skrajoti
Ir drumsti mūsų laisvės padangę, terioti
Mūs kaimus—neteks: Tus greitai nukrinta,
Kas melo sparnais vien skrajoja. Tik sūnūs
Nesnauskim! gaminkim vilyčias, laukus,
Balnokime žirgus ir skubėkim greičiau
Apginti nuo priešų Tėvynės laukus.
Kova prasidėjus. Jau mūs milžinai
Krutinėm prilauko laurusį priešą.
Jie gina mums brangiąją laisvę ir tiesą
Ir gins ilgi galą, jie gins amžinai.
Ir priešui užstotas bus kelias! Tėvyne
Apginsim! Tik, broliai, pakilkim ir eikim,
Laikus mūs narsaus Gedimino atminė,
Pagalbon jaunuoliams! tik bėkim, tik bėkim,
Vyručiai, nesnauskim, netrukim: kas snaudžia
Tas pāncius verguvs sau verpia ir audžia
Ir juos tik paleisti galės vien kapai,
Jei žus, nepalaukius, jauni milžinai.
Perkune, sutrenkim Senosios gadynės
Narsumą iš kapo, iš kapo iššaukim O priešą
Mes savą krutinėm atrėsim! Tėvynės
Padangėj įkursime laisvę ir tiesą
Pagalbon, jauniems milžinams, tik greičiau!
Na, jokime, narsūs lietuviai, sparciau!

Klaipėda.

Kariuomenės paroda.

1920 m. gruodžio mėn. 23 dieną 11 valandą įvyko Kario jgulos kariuomenės paroda dvarų m. Lietuvos kariuomenės suformavimui paminėti. Ji buvo įvykti gruodžio 20 d., bet dėl laiko buvo atšelta. Diena buvo graži. Paroda buvo ant Žaliojo laino. Komandavo gen. Zaksuskas. 11 val. atvyko visas Valstybės prezidento pareigas Steigiamojo Seimo pirmininkas Stulginskis. Jis su Kr. Apo. Ministeriu pravažiavo pro visas čia buusias kariuomenės dalis su jomis sveikindamasis. Paskui pradėjo iškilmingas maršas orkestrui dūduojant, praėjo pirmiausia Karo Mokykla, paskui pėstininkų dalys, paskui artilerija su patrankomis, paskiau raiteliai ir, ant pat galą, Geležinis Vilkas. Kariuomenė darė kultūringo įspūdžio, ką pripažino netabuvusieji čia svetimųjų valstybių atstovai, o prancūzų atstovas net pažymėjo, nieko panašaus nesitikėjęs iš lietuvių kariuomenės. Praėjus antrą kartą iškilmingu maršu pro Valstybės Prezidentą ir Armijos Vadą ir baigiantis paroda, Geležinis Vilkas padarė pavyzdinę raitelių ataką ant priešo kavalerijos.

Ore visą laiką užė ir narstėsi aeroplanai.

Parodai pasibaigus, kareivių dalys praėjo Laisvės Aleja. Gyventojai pamatė tvarkingas voras, gerai apredytus ir apginkluotus pėstininkus, gražiai papuoštą kavaleriją, labai stebėjosi: jau mūsų armija niekuo nesiskiria nuo kitų valstybių armijų. Qirdėjosi iš žmonių, kad tą dieną Karo buvo šventės metas.

Iš fronto.

Šventis fronte praėjo linksmi. Bemaž kiekvienoje daly buvo surengta pramogėlė: tai eglaitė, tai vakarėlis. Reikia pabrėžti, kad jau mūsų kareiviai pulkuose pradeda susgyventi, jau pradeda gyventi kariniu gyvenimu; pavyzd. šventėms daug kas iš pulkų ir važiuoti reportažų.

Fronte tvarka pavyzdinga. Tik mūsų kareiviai labai piktinasi lenkų melais: būk mūsų kareiviai užpuolėję želigovskinkus arba gyventojus. O ištikrėję kaip tik antraip yra: ištyrke lenkų kareiviai plėšia kareivius ir save patelšau saukia, kad tai būk lietuvių darą.

Labai dažnai į mūsų puikų perbūna lenkų kareiviai, kad kada ir rasi atšia. Nelabai senai net iš pat Vilniaus, iš Zeligovskio šabe atbūgo vienas karys ir su savimi svarbių žinių atnešė.

Geriau tvarkykite dovanas frontui.

Už kiekvieną, nors ir mažą, dovaną frontas labai ir labai dėkingas. Vienok reikia pasakyti, kad dovanų siuntimas labai keistas. Tabaka, popirosai, mėsos, sūriai — viskas pristatoma kuone kartu viename maiše, — suvelti, suteršti ir įspūdi daro jeigu ne bloga, tai bent artima jam. Nejaugi ponios ir panelės, priėmusios dovanas, neturi laiko ir noro paskirstyt į atitinkamas porcijas ir supakuot taip, kad jas gaves kareivis matytų netik gausią ranką davėjo, bet ir rūpestingą ir švarias rankas priėmėjo ir tvarkytojo.

Reikia tikėti, kad tolimesniam laike fronto kariuomenės neprisieis knistis prišiusfame dovanų chaoso (didžiausioj netvarkoj) ir kad ponios ir panelės tenai vietose su malonumau mums pamatys, o mės galėsime apturėti dovanas pavyzdingo tvarkoj — nors mažai, bet švariai ir gražiai rūpinamas. Dovanų esmė — dėkylė (skaičiavė), bet dėkylė (gerume).

Kapitonas Leonas.

KAREIVII! Nieks tavęs taip nepamoye tavo gyvenime, kaip laikraštis „KARYS“. Todėl skaityk jį neapleidamas nė vieno Nr.

Lenkų P. O. W. organizacijos byla pasibaigė.

Gruodžio 24 d. t. m. Armijos Teismas pabaigė nagrinėti lenkų P. O. W. organizacijos bylą. Kaltinami buvo 48 asmenys, kurie organizuotai 1919 metų vasarą mėgino nuversti Lietuvos Vyriausybę ir Lietuvos žemes prijungti prie Lenkijos.

Teismas paskelbė rezoliuciją: nubauti Raimundą Kovalca 28 metų, Joną Niekraša 33 metų, Juozą Narkevičių 30 metų, Vladą Kadzevičių 22 metų, Kazį Sipavičių 50 metų, Joną Majevskį 25 metų sunkiųjų darbų kalėjimu iki gyvos galvos; Joną Kozecą 33 metų 15 metų sunkiųjų darbų kalėjimo, Steponą Gelstora 31 metų 10 metų sunkiųjų darbų kal.; Steponą Plater-Zyberką 29 metų, Vytautą Linkevičių—Hijogorski 27 metų, Henriką Kvintą 29 metų, Eugeniją Glazauską 62 metų, Gustavą Martišauską 34 metų, Aleksandrą Zaborskį 50 m., Boleslavą Savicką 30 metų, Mironą Gabrilovicą 55 metų, Oną Koreivienę-Babianskiene 39 metų, Česlavą Šenbergą 29 metų 6 mėtais sunkiųjų darbų kalėjimo; Juozą Chveduką 47 metų, Jaroslavą Kulčinską 38 metų, Aleksandrą Maciauskį, Kostantiną Lecheli 38 metų, Gustavą Lecheli 62 metų, Joną Bartosevičių 35 metų, Joną Konstantinavičių 25 metų, Felksą Jacunskį 23 metų, Juozą Juchnevičių 21 metų, Viktorą Juchnevičių 24 m., Eugeniją Petravičaitę 28 m., Aleksandrą Sikorskį 30 metų, Juozą Jasevičių 24 metų, Stasį Tambakevičių 22 metų, Adomą Želnij 30 metų, Vincą Žilinską 22 metų, Viktorą Rimkevičių 23 metų, Nikodemą Dainauską 23 metų, Felksą Jurevičių 24 metų—4 mėtais sunkiųjų darbų kal., Marę Chvedukaitę 18 metų, Antaną Steponavičių 20 metų, Marę Steckaitę 18 metų, Jadvygą Steckaitę 20 m., Leoną Kurgoną 18 metų, Bronį Tambakevičių 20 metų, Vladą Kazlauską 20 metų, Joną Biliuką 18 metų, Kazį Biliuką 20 metų, Joną Pupalaikį 20 metų 2 su puse metais sunkiųjų darbų kal., Einant K. J. XXIV kn. 913 str. ir Liet. Konst. § 8 t. pristatyti Respublikos Prezidentui dovanot bausmę: Plater-Zyberkui, Kvintai, Koreivienei-Babianskienei, Chvedukui Juozui, Chvedukaitėi Marei, Kulčinskui, Maciauskui, Lecheliui Konstantinui, Lecheliui Gustavui, Bartosevičiui, Konstantinavičiui, Jacunskui, Juchnevičiui Viktorui, Juchnevičiui Juozui, Petravičaitėi, Sikorskui, Aleksandrui, Kazakevičiui, Jasevičiui, Steponavičiui, Steckaitėi Marei, Steckaitėi Jadvygai, Kurgonui, Tambokevičiui Stasiui, Tambokevičiui Broniui, Kazlauskui, Žilinskui, Rimkevičiui, Biliukui Jonui, Biliukui Kaziiui, Dainauskiui, Jurevičiui Fel., Pupalaikiui ir Želnijui. Jurgi Prielgauskį, Julioną Reikalą, Bronį Linkevičių išteisinti. Priteisti išdo naudai Susisiekimo Ministerijos asmenyje 16.000 auksinių iš 36 turtingesnių asmenų. Teismo išlaidas uždėti visiems lygiai ir solidariai.

Bylos rezoliucija pasirašyta Šničkštos, Ragaižinskio, Šlapiko, Šaduikio ir Jurkšos.

Pats bylos nusprendimas bus paskelbtas sausio 20 dienai.

Ką pasakojo lenkų šnipas.

Šiomet legioninkams jau trečia, ar ketvirtą kartą sugrįžus į Vilnių, pas mane seną Vilniaus Miesto gyventoją, apsisėdimo būta lenkų slaptos žvalgybos agen-

tas. Kadangi šnipas nežinojo, kad aš lietuvis, per kai kurį laiką mes palikome gerai pažįstami, ir net draugai. Neapsenai, vieną vakarą, lenkų šnipas grįžęs iš kokios tai kelionės, labai gerame špe, parsivežė keletą bonkų degtinės ant kurtų, aš pastebėjau, buvo parašyta „Kauno Pilstytuvė 60%“. Aš tuoju supratau, kad šnipas grįžo iš Lietuvos. Kad mano „draugas“ buvo šnipas, tai aš senai labai gerai žinojau ir jo draugystės vengdavau, bet įsitikinęs, kad šnipas važinėjo Lietuvoje, man balsiausiai parūpo sužinoti, kokiais uždariniais jis važinėja. Aš tuoju sugalvojau, kad be degtinės, iš jo nė žodžio ne ištrauksi, o tuo laiku Vilniuje nors pasikark, to rojus skystimėlio niekur negausi. Bet, paprašius lenko jo parvežtos vienos bonkute „Litewskiej wódki“ perleisti man, šnipas maloniai sutiko, nors už tai „Kosciuszku“ mano kešenėje gerokai sumažėjo. Tiesa pasakius, šnipas gerokai įkaušęs jau parvažiavo ir dar man pakvietus į kompaniją su manim išgėrė po geroką burnelę, jis jau akis išvertęs, kai jautis pradėjo bliauti „Jeszcze polska nie zgimela“ ir t. t. paskui didžiudamasis girties apie didelę Lenkija „ot moza do moza“, o taipgi lenkų kariuomenės „ricierius“, kurie pralaužę lietuvių frontą, buvo jau viduryje Lietuvos ir net kelias dienas mokėjo (keršijo) prakeiktus chamuš ir žydus, už tai, kad jie senori susidėti su lenkais ir dar jų ponų dvarus dalino. Sugrįžo „ricieriai“ parsinešdami daugelį „bonų“ (pinigų) apsimainę gerus arklius ir net apsirėdę.

Galų gale šnipas pradėjo meluoti, kad lenkai ties Giedraičiais Širvintais sumušę lietuvius, ir būtų visą Lietuvą užėmę, bet staiga lietuviai pasikvietę vokiečius ir bolševikus, užtat jiems prisėję pasitraukti atgal.

— Kur tamsta tarnauji? — paklausiau aš šnipo, ir jis girdamasis tęsė toliau, kad jis jau 2 metai, kaip tarnauja lenkų slaptoje žvalgyboje, daugelį kartų šnipinėdamas važinėjo Rusijon, Vokietijon ir pastaruosius metus Lietuvon. Vokietijoje du kartu buvo pagautas; pirmą kartą neturėdami jo prasikaltimo įrodymu palaidę, o antrą kartą būtų sušaudę, bet kaip tai netikėtai papuolę, kad jį areštuotą varė kareivis lenkas nuo Poznanės, kurį jis prikalbėjo drauge su juo bėgti Lenkijon ir žinoma laimingai išsisuko „od kulki“, kaip jų patsal išsireiškė.

— Na, o kas girdėtis Kaune ir ką tamsta tenai veiki, „powiedz moj kolego“ (pasakyk man drauge).

— Kadangi tamsta mano draugas ir žmogus polskiej krwi (lenkų kraujo), aš viską papasakosiu, tiktai žiūrėk niekam nė mur mur!

— Būk tamsta tikras, nė vienant lenkui aš nepasakysiu...—matydamas, kad šnipas girtas atsakiau, aš jam, o jis iš pradžių gerokai iškoliojęs chamuš, papasakojo man štai ką:

Kadangi Lietuvą palaiko anglai ir kitos valstybės ir prie to dar „pšzeklentų chamū“ (prakeikti chamai), nors jų ir nedaug, užpulti labai narsiai ginasi, mes (lenkai) pirmiau ir dabar dedame visas pastangas, kad Lietuvoje kiltų bolševizmas. O kilus bolševizmui Anglai ir kitos Valstybės Kauno valdžios nebepalaikys, Lietuvos armija savaime iširs ir tada mes labai lengvai galėsime okupuoti visą Lietuvą. Mūsų armija atėjusi iškars ne tik bolševikus, bet ir visus Lietuvos žymesnius veikėjus. Paskui padarius Lietuvą mobilizaciją ir įkvėpus lenkišką kultūrą ir drausmę, visa jaunimą galima bus pasiųsti į Ukrainą, ar kitur prieš bolševikus, iš kur jau jie neturės nė vienas grįžti namo, o pasilikusieji Lietuvoje sieriakal, netik mūsų «szlachetnych obywatelw» žemių nebedalys, bet ir savas bus priversti mums atiduoti, ir visa Europa bus mums dėkinga už jos sergėjimą nuo bolševizmo. Nors toksai planas įvykdyti yra labai sunku, mes lietuviai apie bolševikų rojų gerai žina, bet visgi galime rasti

Ir kvailių labiausiai iš dvarų ir miestų darbininkų ir žydėlių, kurie manydami, kad jie bus komisarais, mums, lenkams, padeda. Taip praėjusią žiemą mūsų „robotniki“ tarnaudami Kauno kariuomenėje pradėjo veikti t. y. išpradžių stengėsi dezorganizuodami kareivių aprūpinimą maistu, rūbais, malkomis; žinoma, kareiviai padavę šaltose kareivinėse ir išalkę ir dar gerai suagituoti, 22 vasario ėjo pas savo valdžią prašyti viską pagerinti, o mūsų darbuotojai Panemunėje ir Veseļuvkoje pradėjo šaudyti ir bolševizmą paskelbė; net vyriausijai. Vadą buvo areštavę. Butų viskas gerai išėjo, mes Vilniuje kariuomenei davėme įsakymą tuojau okupuoti Lietuvą ir legioninkai jau buvo peržengę Lietuvos sienas, bet prakeikti čamai susiprato ir patys užpuolę bolševikus išvaikė, ir mūsų darbininkai vieni pabėgo, o kiti buvo sugauti ir teismui atiduoti. Išleisti pinigai ir visas darbas vėl „za nic“ (per niek) nuėjo. Tiesa, mes pasiskubinome, blogai buvo viskas prirengta. Šią žiemą mes taipgi manome padaryti sukilimą, ir dabar tai jau būtina nusišeks, nes jau turime labai daug darbininkų, kurie pulkiai agituoja ir dezorganizuoja netik Kauno, bet ir fronto kariuomenę. Ir prie to dar visos kariuomenės ūpas kitoks, visiems nusibodo tarnauti ir prie pirmos progos kiekvienas skubinsis namo, kad atsilsėti, na ir, žinoma, ilsėsis, kol mes jų „za kark nie wiczmiemy“. Dabar, kada generolui Żeligowskiui nepavyko okupuoti Lietuvos, mes turime skėbinties, nes be Lietuvos duonos mes gyventi negalime, nes pas mumis jau badas siaučia, o dar naujas derlius toli, o iš užsienio nėra kur pirkti ir dar pinigų nėra, nes mūsų išleistų popierinių pinigų niekas neima. Nors mumis dabar agitacijos vedimas bolševikų laikraščių leidimas „Kareivių tiesa“ ir rusiškas „Borba“, taipgi darbininkų apmokėjimas daug kainuoja, bet nieko, kada mes okupuosime Lietuvą, šimteriopai išlaidas „powróćm“.

— Kodel „poliacy“ neagituoja lietuvių, kad jie prisidėtų prie Lenkijos geruolu, nes juk nenori dėtis su Lenkija tikrai Kauno valdžia. Bolševizmas patiems lenkams yra pavojingas—klausinėjau aš toliau šnipo ir jis tęsė toliau.

— Mėginome agituoti, tam tiksliai pernai vasarą buvo suorganizuota „Polska Organizacja Wojenna“, bet taip gi nieko neišėjo. Prie organizacijos P. O. W. prisidėjo vien tik dvarponiai, žymesnė „szlachta“ ir keli sieriakai iš „panskich slug“, o „chamai“, nežiūrint į tai, kad cukraus ir druskos žadėjome duoti, ir kiek galėdami vietomis davėme ir visokiais būdais stengėmės šmeižti Kauno valdžią, kad ji yra susidėjusi su vokiečiais ir bolševikais, jokia būdu kvailių „litwinų“ negalima buvo įtikinti. Galų gale budri Kauno žvalgyba sužinojusi apie mūsų organizaciją P. O. W., — net ir nepasijutome, kaip maž ne visus apie 300 asmenų į kalėjimą subruko, išardę ir paėmę nuo kiekvieno geroką užstatą maž ne visus paleido. Gera, kad tie čamai tokie geraširdžiai, kiti būtų visus, dirbusius svetimos valstybės naudai, sušaudę. Dabar neseniai visiems nariams P. O. W. buvo teismas, bet ir teisti „chamams“ nebuvo ko, nes žymesnieji „robotniki“ pabėgo, palikę lietuviams užstatą ir savo dvarus. Na ir sakyk „kochany kolego“, ir kaip gi mums nepykti ant „chamų“ ir Kauno valdžios, ir neiti į Lietuvą? Nejaugi mes turime atsižadėti nuo savų „fohwarków“? O kai su bolševizmu, tai mes nors jo bijome ir Rusijos bolševikai mus baigia „menczi“, bet ką daryti, kitokiu būdu „litwinų“ ne apgausi. O be Lietuvos nėra Lenkijos.

— O įelga ir ši paskutinė priemonė nenusisėktų, kas tada? Ne, tas negali atsitikti, mūsų jau viskas škaitytuota apie... ne, to jau nepasakysiu, mes būsime Kaune. „Escuse Polaka nie giniela polki my žyjemi“...
— vėl pabrėgti lenkų šnipo.

— Aš nesuprantu, kokiu būdu ponas Kasakovsky važinėti į Kauną ir atgal, nežinodamas lietuvių kalbos ir dar per frontą, — dar pabrėgtiau lenkų šnipo.

— Tamsta apsirikal. Nėra lengviau veikti, kaip Lietuvoje, viena, kad lietuviai geraširdžiai ir labai plėpūs, o antra, tai jie kvaili, nes visiems pasitiki. Tiesa, aš lietuvių kalbos jau pasėtinai pramokau. Žinias apie litvinų kariuomenės padėtį aš renku taip: Atsėdau kur nors kavinėje arba aludėje, žinoma, visuomet apsirėngęs kaimiečiu, ir pulkiausiai visa sužinau, kita kartą net už kelių dienų žinau jau, kur ir kada koksa pulkas išeis ir kas pulke ir kuopoje atsitiko, kur koksa vadas narsus—ar ne, visa sužinau. Nes Lietuvos kareiviai visuomet netik tarp savęs, bet ir pašaliniams žmonėms apie viską pasakoja. Kita kartą net labai svarbias žinias gaunu, labiausiai nuo telefonistų, mat jie per Centralines kita kartą nugirsta nuo karininkų, o paskui visiems pasakoja. O per frontą pereiti taipgi labai lengva. Prisiperku Kaune labai pigiai degtinės, lašinių ir šaip jau visko ir važiuoju iki Kašedorių traukinio, o paskui pasisamdęs arklius; sutikę kareiviai popierių neklausia, bet klausia, kur važiuoji? Aš atsakau, kad važiuoju į kurį nors pulką ir vežu savo broliui valgyti, kuris jau tarnauja 2 metai savanorisk. Čia aš visados kareiviams paleidžiu „utki“, t. y. prikeluoju, nes kareiviai tuojau klausia: kokio apskrities ir kas namie girdėti? Aš jiems papasakoju, kad Lietuvos valdžia yra ponų valdžia susidėjusi su vokiečiais, bolševikais ir žydais, kad dvarų nedarys ir kareivius apgaudinėja tik žadėdami, o taip gi, kad Lietuvą žydai užponavos, paskutinė „utka“, apie žydus visados (kareiviuose sukelia kerštą), kad valdininkai, labiausiai milicija, visi vagys, nuo kareivių vogdami patys pralobo, o jie čia alkį ir badą kenčia, na, ir tam panašių daiktų. Kada jau man nusibosta kvailiems „chamams“ meluoti, aš juos pavaišines tabaku ir prašęs parodyti kelią, važiuoju toliau. Privažiavęs prie pat fronto, jau einu pėsčias, ir prisitartinęs prie sargybų palaukiu sutemos. Per sargybas praeinančių kareivių sargybiniai klausia leidimo, tai yra sutarto žodžio ir nugirdęs, kad kas nors sustabdytas atsiliepia Raitelis ar tai Kardas, aš žinodamas leidimą drąsiai einu, tik laikaušiu toliau, kad mane nepažintų, kad aš ne karys, paklaustas, kas eina,—atsakau „raitelis“ ar tam panašiai, ir mane paleidžia. Tokiu būdu galima pereiti ne tik per vieną, bet ir per viso baro sargybas.

Čia mano kolega buvo pradėjęs snausti ir man jį kumštelėjus, jis kaip tai ožio balsu subliovė ir po to atremęs nosį į stalą, nes ji jau buvo persunki, mano „kolego“ užsnūdo. O kraujas mano degė didžiausiu kerštu ir daug man reikėjo kovoti su savimi, kad to niekšo neperplėšus per pusę kaip varlę. Bet atmindamas, kad vieną šnipą nusmangus, Lietuvoje laisvai veikia ir dar veiks jų šimtai, kurie naudodamiesi lietuvių gera širdim ir atvirumu, juos visai kvailina ir apgaudinėja. Aš tuojau sumaniau visą pasikalbėjimą, nepraleisdamas nė žodžio, viską kaip mokėdamas surašyti ir pasiųsti į Kauną, į lietuvių laikraščių redakciją, kad ji paskelbtų visiems lietuviams ir labiausiai kareiviams, apie visus Lenkijos ponų planus ir sumanymus.

KAREIVI! Nieks tau neduos tiek naudingų patarimų, kaip tau skiriamas „KARYS“. Todėl noriai skaityk jį ir perskaltes atiduok savo draugui, kad ir jis perskaitytų.

Lit. St. Svetimo abdo religio-kareiviu mokymams programos projektas. Ties programos projektas ties spausdinti "Kary" susipalaidu, kad bus manio Svetimo kovos vadovams. Marne-batu gailma ju traktumas ikalti.
Red.

Kareiviu mokykloms istorijos ir Visuomenės mokslų

PROGRAMA

I ir II d.
I metal.

- 1—2 p a m. Lietuvių gyvenimas prieš kunigaikščių isigalėjimą.
- 3—4 p a m. Ju maistas, turtas, darbai, papročiai, ūkyba ir susivaidymas.
- 5—6 p a m. Mindaugo kova su kaimynais. Jo viešpatavimas Lietuvoje (1242 m.). Jo krikstas.
- 7—8 p a m. Gedimino viešpatavimas (1315—1339 m.). Pilių ir miestų steigimas. Lietuvių santykiai su rusais ir vokiečiais.
- 9—10 p a m. Algirdas ir Kestutis. Vakarų ir Rytų Lietuva. Kovos su vokiečiais ir rusais. Krikščionybės plėtimas Lietuvoje.
- 11—12 p a m. Vytautas ir Jogaila. Lietuvių santykiai su lenkais. Pirmoji armijos unija su lenkais (1386 m.).
- 13—14 p a m. Aukštaičių ir žemaičių krikštymas. Kova su kryževiais 1410 m. Prūsų šėlavai.
- 15—18 p a m. Liublino unija 1569 m. Bajorų isigalėjimas. Baudžiava ir valstybės silpnėjimas.
- 17—18 p a m. Lietuvos ir Lenkijos atitekimas Rusams. Prancūzmetis 1812 m.
- 19—20 p a m. 1831 ir 1863 m. sukilimai. Baudžlavos panaikinimas.
- 21—22 p a m. Didysis Europos karas (1914 m.) ir Lietuva. Lietuvos Nepriklausomybės iskovojimas.
- 23—25 p a m. Išlito kurso atkartojimas.

II metal.

- 1—2 p a m. Pavienio žmogaus, šeimos, giminės, pulko, kariuomenės, tautos istorija.
- 3—4 p a m. Trumpa pirmųjų žmonių kultūros istorijos apžvalga.
- 5 p a m. Kiniečiai, jų kultūros senumas ir ypatybės. (Spaudos, parako, kompasų isradimas).
- 6 p a m. Japonai, jų kultūros senumas ir ypatybės (lauko darbai, gabūs mokiniai).
- 7 p a m. Senovės indai, Mozolų tauta, Braminai. Budizmas. (Decimāl sistema).
- 8 p a m. Babilonėnai, kaldejai, asirėnai, jų astronomijos žinios, jų įtaka mūsų kultūrai. (Diena 24 val., val.—60 min., min.—60 sek. Apskrities 360 ir tt.
- 9 p a m. Egiptėnai. Rašto isradimas. Pirmieji inžinieriai ir geometrai.
- 10 p a m. Finikėnai, prekybos tauta, kridyno isradimas, jų įtaka graikų kultūrai.
- 11—12 p a m. Senovės graikai, jų laisvės ideja (kova su persais), jų dailės ideja, jų vargai, mokslo kėlėjai, jų įtaka romėnų ir mūsų kultūroms.
- 13—14 p a m. Senovės romėnai, jų pasaulio valstybės ideja, jų pavyzdinga disciplina, jų teisių ideja, jų vargai, jų įtaka mūsų kultūrai.
- 15—17 p a m. Prancūzai, revoliucija ir Napoleonas. Italai, Garibaldi ir jo kova dėl Italijos vienybės. Ispanija. Pavyzdys, kaip galinga tauta gali nykti.
- 18 p a m. Anglija, politinių ekonominių kovų kraštas. Serfenzonas. Australija.

- 19 p a m. Trumpa Amerikos istorija (jos atradimas 1492 m.); amerikiečių laisvas idealas; laisvas kelias gabijamam ir gaisras šio idealo vaisiai.
- 20—21 p a m. Trumpa vokiečių istorijos apžvalga. Parako isradimas. Spaudos isradimas. 1450 m. Sveicarai ir jų kova dėl nepriklausomybės. Austrija ir vengrai.
- 22—24 p a m. Trumpa rusų istorija; jų žygiai į Lietuvą; lenkai (dvarponių privilegijos); pietų slavai; čekai, jų kova dėl Nepriklausomybės.
- 25—26 p a m. Trumpa pabaltijos valstybių istorija (Danai, Svedai, Suomiai, Estai ir Latviai).
- 27 p a m. Žmonių kultūros pradai Lietuvoje. Urvinis žmogus. Akmens ir vario amžius.
- 28 p a m. Lietuvių prototės motina (Azija). Lietuvių protautė (Aistai). Lietuvių senprusiai.
- 29 p a m. Lietuvių giminingumas su kitomis indoeuropiečių tautomis ir spejimai apie jų senovės tėvyne.
- 30—31 p a m. Lietuvių tautos giminės: latviai, prūsai, kuršiai, lietuviškai ir jų gyvenamosios vietos.
- 32—35 p a m. Išlito kurso sunkesnių vietų atkartojimas.
- 36—39 p a m. Trumpa pirmųjų metų kurso santrauka.
- 40—44 p a m. Lietuvių tautinės sąmonės kilmė. A. Mickevičius, Norbutas, S. Daukantas, M. Valaūčius, J. Basanavičius, V. Kudicka ir kt.; spaudos draudimas lietuviams.
- 45—46 p a m. Lietuvių valstybės ir jos kariuomenės įkūrimas ir kova dėl Nepriklausomybės. Bermonštada. Kova su lenkais ir bolševikais.
- 47—48 p a m. Žmonių sugyvenimo formos seniau ir dabar. Valstybių atsiradimas.
- 49—50 p a m. Valstybinio sutvarkymo rūšys: monarchija absoliutinė ir apibėzta. Respublika. Federatinė valstybė.
- 51—52 p a m. Steigiamieji Seimai, jų rinkimo būdai ir teisės. Parlamentai vienu arba dviem rūmų ir jų teisės.
- 53—54 p a m. Lietuvos Steigiamasis Seimas, jo rinkimai. Pagrindiniai Lietuvos Valstybės įstatymai.
- 55—56 p a m. Lietuvos Valstybės pildomieji organai: įvairios ministerijos.
- 57—58 p a m. Lietuvos Valstybės vietiniai ir savivaldybės organai; jų sutvarkymas ir teisės.
- 59—60 p a m. Ginkluota Valstybių apsauga. Lietuvos kariuomenė ir jos reikšmė Valstybės gyvenimui.
- 61—63 p a m. Ūkis ir jos formos. Ūkio formų istorinė apžvalga. Lietuvos žemės reforma. Pateistų kareiviu aprūpinimas.
- 64—66 p a m. Pramonė ir prekyba. Pinigai, bankai, kooperatyvai ir profesinės Sąjungos. Žinios apie Lietuvos gamtos turtus; pramonė ir prekyba.
- 67—68 p a m. Supratimas apie politines partijas, jų atsiradimo priežastys ir jų reikšmė Valstybės gyvenime (neįvertinant jų kokybinių pusių).
- 69—70 p a m. Valstybės įplaukos ir išlaidos. Tiesioginiai ir netiesioginiai mokesčiai.
- 71—72 p a m. Lietuvos teismo rūšys ir jo tvarka, ypač taikos teismo.
- 73 p a m. Nusidėjimas ir jo rūšys. Bausmė.
- 74 p a m. Lietuvos žmonių švietimo sutvarkymas ir švietimo reikšmė žmogaus gyvenime.
- 75 p a m. Sunkesnių vietų atkartojimas ir papildymas.

S. Čurlionienė.

Didvyris—vargo pelė.

Tai buvo 1820 metais Vilniaus mieste. Rudens saulutė švelniai žiūrėjo iš mėlynojo skliauto į senąjį Gedimino sostinę ypatingai, tarytum berdama spindulius į baltus aukštus mokyklos rūmus, į tvirtą iškilnę šv. Jono bažnyčios angą ir marga žmonių skruzdėlyną, pasipylusį iš jos po pamokslo. Palėmė kartu su kitais išėjo iš bažnyčios du jaunikaičiai, kuriuo du pamatę iš apdaro ir nešenės tuoj galėjai spresti aukštosios mokyklos studentu esant. Augėnis iš jų tamsaplaukis plačiakaktis žemaitis Simanas Daukantas sulaukė už rankos savo draugą Joną Kauneckį.

— Sustokim pasieny, praleiskim tą žmonių bangą — man tinka žiūrėti ir klausyti.

Abu staptelėjo ir lydėjo akimis einančius. Ypatingai dėmesį patraukė netoli susibūrusi moterų krūvelė. Buvo jaunesnių ir senesnių, visos baltais antais, gelsvos odos naginaitėmis, margais sijonais, vienos apsišautusios skaisčiais lapotais škepetais, kitos — vienais vystais ir pasirišusios po kaklu gintarų varstelių. Senyva moteriškė, ruskšletu veidu, bet gyvom akim ir tiesios dar stovylos sakė nusiskųsdama savo kaimynelį.

— Tai jau, sesula, prastam žmogui né Dievo žodžio, mat, nebereikia.

— Kas sakė? — Sužiūro į ją visas būrelis.

— Niekas nesakė, bet tu žiūrėk, ką daro. Ar matel, kiek mūsų priėjo — bažnyčia pilna ir pilnunėliška, ir verkėliška ir jerandiškia, o pasakyk, kas čia iš mūsų poniškai supranta, lenkų kalbos retai kas kokį žodį tėvamtelės, o kunigėlis įsilipęs, kad sakė, kad rankelėmis sklaidė, ar tai tau, ar supratai bent ką?

— Suprast nesupratau, bet jau vis tik gero mokė, negi blogo, aš ir paraudojau, — atsiliepė klausiamoji.

— Į Kalvariją, kai nueini, tai dar supranti, ten mūsų tebesako. Mūsų vaikai tai ir čia jau supras, poterius gi parapijinėje mokykloje pratina lenkiškai — vis gražiau — atsiliepė tylėjusi lig šiol padžiūvusi moterėlė — o vaikų vaikai...

Senyva moteriškė atsidusdama jai pertraukė:

— Tai žinai, kai ima mokytį — visa išmokys, kita taip išmokys, kad tas ir savo tėvų atsidėdė. — O patylėjus dar giliau atsidūso.

— Val tu prasto žmogaus dalele, tavo kalba ir ta nebergera... — Bet čia kažki kuri prabilo apie pirkinius ir namų važiuotę ir jų būrelis išsiskirstė. Kauneckas norėjo tįptelėti draugą už rankovės namo vartintį, bet pažvelgęs į Simaną pajuto šurpą širdyje. Šis stovėjo į bažnyčios sieną atsirėmęs be galo giliai susimąstęs. Stipri žemaičio valia darė šią valandą kokį tai amžiną pasižadėjimą ir tvirtą kaip uolą. Tylėdami sugrįžo namo, kadangi abu nebuvo per daug byliu tai tik po gerokos valandėlės Kauneckas tepaklausė.

— Ką nors sumanei? — Daukantas ir ne greit atsakė:

— Reikia gelbėti savo žmonelius — matai — žuva.

— Ką-gi darysi? — Ne tiesioginiai j tai atsakė Daukantas:

— Kas matydamas, kad jo motiną veidmainingi prieteliai stumia į iškastą duobę ir ant gyvų dar akių jai žemes beria, o jis stovi rankas susiėmęs ir negelbi — tas yra budelis.

— Bet ką tu gelbėsi, né pinigų turi, né galingų užtarytojų, né aukštą vietą užimti, ką tu gali, ką tu gali pats biednas žmogus būdamas... — Kauneckui pačiam, matomai, sunku buvo ir nežinia kodėl jis draugą baugino, gal taip sakė, kad ilgirsti iš jo kokį pajamos ir stiprybės žodi. Bet jo kalbos tarytum ir neįrodė Daukantas. Jis valdėlojo saulėtai šingalais

po ilgą, slaugą kambarelyje pats su savim ką tai kalbėjo, ką tai valdėdavo, — ką tai, skaitėdavo, retkarčiais krito iš jo lūpų atkiri sakiniai: — Reikia išmokyti žmones skaityti, tai svarbiausia išmokyti skaityti, reikia jiems parašyti daug knygų apie visokius reikalus — apie praetį... apie senovę... reikia išmokyti mylėti Lietuvą, gerbti didvyrius... karžygius... ir save... reikia prikelti didįjį Vytautą, didįjį Mindaugą, didįjį Gediminą... — Visi valdėlojo ir valdėlojo lyg visą draugą pamiršęs — staugė staptelėjo prieš Kauneckį ir labai iš leto tarė: Tu klaus, ką gali biednas žmogus padaryti gero savo biednai tėvynei? — Jis gal atjototi jai visą savo darbą, visą savo širdį, visą savo gyvenimą, — ir lyg tai būtų jo paties giliausia priesaika, prispaudęs rankas prie krūtinės ir akis aukštyn pakėles, pabaigė: — Tarp man, Viešpatie, padėk.

Tai buvo 1844 metais Petrapiilyje. Didžialis miestas koksojo speigo suspaustas, tik kaminių dūmai kilo aukštyn, o baltomis placiomis gatvėmis skriejo roges ir rogutės, šalygatviais gi skubėjo į vieną ir į kitą pusę vieni susitraukę nuo šalčio, kiti kailinuoti ir tubuoti šiaurės sostinės gyventojai. Buvo gruodžio 23 vakaras. Tamsiu skersgatviu nuo Fontankos ne tiek skubėdamas, kiek plačiai žengdamas ejo aukštas dvasininkas. Buvo tai dv. akademijos profesorius kun. Motiejus Valančius. Įsuko į tamsų kiemą, įsibrėžęs degtuką, atrado tamsią siaurą lipynę, palipejęs ją į trečią aukštą, įžengė į pilną garo virtuvę.

— Ar ponas Daukantas namie? — paklausė rusų kalba besidarbuojančių moterų. — Namie — atsakė viena iš jų ir parodė duris į vaigomajį, kurį pereles atsidūrė Valančius nedideliame labai prastame kambarelyje. Buvo papratos visos ir visados šveikinti juokuodamas — tai ir dabar paėmęs Daukanto ranką klausė:

— Kruti, ar nebekruti? — sakyk:

— Krutu nors menkai, — išgirdo duslų šeiminiuko balsą.

— Jeigu kruti, tai atkrutėk pas mus rytoj kučiauti, negi sėdėsi tokią dieną savo lindyneje. — Daukantas padėkojo, net šyptelėjo žadėdamas atvykti, bet toks nuovargis buvo jame matyti, kad net linksmasis svetyš paklausė rimčiau:

— Bene vel sirgai?

— Jau tos ligos ir suėd mane, — nušikundė klausiamasis, — kepenos nesveikos, padagrą gi dar gydytojai rado, ir iš ko aš ją gavau: gyvenau kai vienuolis, neapsiriū, degtinės né į burną neimu... — Valančius pertraukė.

— Knygyno archive, kame dirbi, juk drėgna, dukėta, sėdi po aštuonias — devynias valandas nesijudindamas, iš čia ir ligos. Be to ir mažai teudirbi, kas tai yra 25 rubliai į mėnesį, dar iš to paties knygeles leidi — juk nepavalgai žmoniškai... Jei nori, aš gausiu per pažįstamus geresnę vietą.

— Dėku Tamstai, aš iš lietuviškos metrikos archivo negaliu išėiti. — Valančius sujūdo. — Negali, bene iš tikimybe prisieki kokiat archivo žvyni?

— Žvyni nesiekiau, — atrėmė Daukantas, — bet pasakyk pats, kame aš kitur galėčiau tiek raštų gauti apie Lietuvos senovę — tai man reikalinga mano istorijai.

— Kas teisybė tai teisybė — tokių raštų niekur nerasi. Bet klausyk, ponas Simanai, tokį mokslą, tiek žinių turėdamas gali be didelio vargo iš šalies neblogai užsidirbti. Iš Vilniaus gavau laiška, prasto manes pasitarauti ar neparasyti, ką j. Teta Vilniška, jį užmokės. Turėsi bent valstams ir batams juk žiūrėti, lopas lopo nebekalia. — Daukantas pažvelgė į juokaujanti svetį, į savo sukrypusius batus ir...

— Lenkų kalba reikėtų rašyti.
 — Taip, bet jak gražiai lenkiškai moki, Simanai-
 šio mums daug Vilniaus laikraščių rašyti.
 — Moki rašyti, rods gerai, bet negali.
 — Kodėl?
 — Aš esu pasizadėjęs, nė vieno žodžio kitaip,
 kaip žemaitiškai neparasyti. — Po gerokos valandėlės
 dar pridūrė karčiat: — gana musikių jiems bernavo.

Valančius nutilo. Vartė knygas ir knygeles ant
 stalo sukrautas.

— Vis dėl to, ponas Simanai, nemaža Tamstos
 padirbėta, — pradėjo palaukęs. Daukantas ranka pamojo.

— Niekai, niekai... Jei kitais metais pasiseks iš-
 leisti „Būda senovės lietuvių žemaičių bei kalnėnų“,
 tai jau bus šis tas. Bet mano gyvenimo uždavinys tai
 istorija, Lietuvių tautos istorija. 24-ti metai renku tam
 veikalui medžiagą. Be istorijos tai mes nežinome kas
 buvome, kas esame, kō vėrti... Jei mes to nežinome,
 tai veikia mus nujudinēs, kad ir tie patys lenkai...
 Laiko tik neturiu pabaigt rašyti, nė pinigų išleisti... o am-
 bus baiglas... bėda. Va Tamsta, kun. profesoriau, tvir-
 tas vyras, geros galvos, turētum ir rūpinis, juk klaus-
 syk manes, tai didelis nusidėjimas, jei gali savo bro-
 lius vesti į šviesą ir nieko nedarai...

— Nebark manes, meldžiamasis, — susijuokė Valan-
 čius, — rytoj, kai ateisi kūčiant, aš tamstai parodysiu
 vieną savo rankraštį...

— Parasei knyga? — paklausė Daukantas ir lyg
 koks spindulys ištryško iš jo tamsių įdubusių akių.

— Tai jau aš rytoj atkrutėsiu, kaip begalėdamas,
 ankraštis... tai bent vašės... O nieko nesisakai...

Valančiui graudu pasidarė. Ėmė sakyti apie savo
 laukiamą persikėlimą į Varnius, kame vyriausybė ža-
 danti skirti jį kunigų seminarijos lektorium. Sakėsi pa-
 siimslas Daukanta pas save, aprūpinsiąs gera alga,
 maistu, leisias jam pabaigti istoriją ir ją išspauzdini-
 siąs... sakė ir sakė, o šis trynė savo skaudujį kelią,
 lingavo galva ir laikas nuo laiko kartojo: Tiek laimės...
 gyventi Lietuvoje, rašyti Lietuvos istoriją, aš netikiu,
 kun. profesoriau, aš netikiu...

Tai buvo 1864 metais lapkričio pradžioje Papilėje.
 Bavo blaurus lytingas rūdėns galas. Slaudais dengtame
 namelyje, siauroj kamaroj su mažučiu pažaliavusiais
 stiklais langeliu, sukrypusioj lovoj gulėjo ligonis Sima-
 nas Daukantas. Kaip paskutinis vargdienis baigė savo
 dienas vienas iš didžiųjų Lietuvos rašytojų. Į Lietuvą
 braustėsi iš Petrapiškio pilnas vilties, jog čia Varniuose
 pas Valančių galės pabaigti savo brangiausį darbą, ra-
 šyti Lietuvos istoriją. Bet nerado nė ramumo, nė to-
 kios globos, kokios tikėjosi. Valančius, nors labai ger-
 bė Daukantą, kaipo mokslo vyrą, bet pats buvo tvirtas
 linksmas, sveikas ir didelis despotas, tai ir nemokėjo
 suprasti, ligų pilną, pirm laiko pasenusį, nuvargusį
 rašytoją. Trukdomas dirbti, įžeistas koku tai skaudžiu
 žodžiu, Daukantas persikėlė pas savo draugą dr. Smug-
 levičių. Važinėdavo ir pas kitą draugą Papilės kleboną
 kun. Vaišvilą. Čia pagaliaus apsigyveno. Bet jo nelai-
 mei rusai įtarė kun. Vaišvilą padėdant 1863 m. sukli-
 mams ir išdangino vargšą į kalėjimą. Daukantas pa-
 siliko visai apleistui ir po kelių mėnesių sugėjęs iš
 kalėjimo kun. Vaišvilė rado jį ilgus suspausią, beveik
 paskutiniame skurde. Siek tiek pats įsitaisęs su di-
 didžiausiu širdingumu globojo ligonį, ilgą valandą prie
 jo sėdėjo, kalbino, ramino. Daukantas vieną skaudžią
 mintį beturėjo galvoje: jo didžioji istorija, nors para-
 šyta, bet neįleista ir kad ir kada ir kas ją išleis.

— Kad tik neprazūtų, kad tik neprazūtų — kartojo
 gana sunkiai atsūpdamas. Kad vieną kartą kun. Vaiš-
 vilė norėdams ligonį padirginti atšaukė visą jo

leistas knygeles ir sklaidydamas jas gyre, giliai atsi-
 dėsęs Daukantas tarė:

— Negi šaus mano Viešpats už tai, kad aš nieko
 daugiau padaryti negalėjau. Ką gali biednas žmogus
 atiduoti savo Tėvynei — aš atidaviau: visą savo darbą,
 visą širdį, visą savo gyvenimą. Parašyk ant mano kapo
 „triušo ir vargo pelė“, tai bus tikriausias mano darbų
 aprašymas.

Tą mirštančio norą gerasis jo draugas išpildė.
 Ant kapo užrito akmenį, ant akmenis iškaldino ilgą
 parašą, kurjame randame ir tuos žodžius: „Jis per visą
 savo gyvenimą ir vargo pelė triusėjo vienutiniai žė-
 matiškaai rašyti delei naudos vientaučių.“

Kareivio laiškas tėvams.

Mylimiausi mano tėveliai, kurie mane mažą už-
 auginote, užliaviavote mane mažą. Daug naktelių mie-
 go nemiegojote dėl manes, tai mieli mano tėveliai,
 širdingai tariu jums aciū, už ką auginote mane. Bet
 tiek aš esu nelaimingas šiame begaliniame kare, dėl
 kurio turiu daug vargo ir nelaimių, gindamas savo
 brangią šalėlę nuo tų žiaurių priešų lenkų. Lieju krau-
 ją po Vilniaus laukelius, negalėdamas savo brangios
 gyvybės dėl protėvių laisvės. Mieli mano tėveliai, drą-
 siai kovodamas už savo mylimą tėvynę Lietuvą, nieko
 neatbodamas, mėtau smarkių kulkelių, mėtau sprog-
 stančių granatų, vis narsiai eidamas pirmyn, atvaduo-
 damas Lietuvos žemių plotus nuo tų žiaurių priešų
 legionų. Beeidamas drąsiai pirmyn, nepamačiau, kaip
 tapau paimtas į nelaisvę. Bet aš vis viltį turėdamas
 laimėti kovoj, nenorėdamas visai pasiduoti priešams,
 tiems ponams, kad jie mane kankintų ir mano vardą
 po kojomis mintų, nenustodamos vilties, budriai sto-
 vėjau prieš priešą, turėdamas rankoj ginklą, tikėjau
 tam ginklui, kad tas ginklas neduos man pražūti am-
 žinai. Buvau vado pasiūstas į mišką su 25 kareiviais
 suimti lenkų kulkosvaidžio. Vadas leitenantas Avizie-
 nis siūdamas dar mane padrasino: eik, suimsi lenkų
 kulkosvaidį. Aš su savo kareiviaisėjau drąsiai per
 mišką, suimti lenkų kulkosvaidžio. Eidami per mišką
 linksmai šnekučiavome su savo draugais, atsimindami
 kaip mes maži augome pas tėvelius. Vienas tarp mū-
 sų buvo naujokas, jis dar pirmą kartą eina kovon su
 lenkais. Naujokas, numanydamas savo širdyje nelai-
 mingą pavojų, pradėjo bijoti ir pasiliko iš paskos mū-
 sų. Kalba pats sau garsiai — „nelaiminga ta valandėlė,
 kada mane motinėle pagimdė“ — ir kalba vis toliau
 „geriau būtų mane mažą, motinėle kur upėje paskan-
 dinus, ne ką tokią baisenybę matyti ir daug vargo regē-
 ti“. O aš tą visą užmiršdamas, pildydamas vado įsa-
 kymus, drąsiai komanduoju: „Vyrat, pirmyn! vyrat,
 pirmyn, pirmyn!“ — ir einam visi drąsiai per girią
 susidurti su aštriais priešų kalavijais, ir naujokas, ma-
 tydamas, kaip mes einam drąsiai pirmyn, ir jis pra-
 dėjo smarkiau žygiuoti į priešų pusę. Bet neilgai to-
 žyglavome per girią ir pristartinom prie lenkų kulko-
 svaiddžio. Matom mes, stovi lenkų kulkosvaidis. Aš
 tik norėjau komanduoti „vyrat, pulkim lenkų kulko-
 svaiddį ir sulimsime“, iš mūsų tarpo vienas sušuko pu-
 sliau balsu: „žiūrėk, tamsta skyrininke, už antro kal-
 nuko stovi lenkų armotos“. Aš tik dvilktelėjau akimis,
 žiūriū — lenkai riktuoja armotas. Bet aš dar suspėjau
 susukti — nenusigaukite vyrat, — bet žiūriū į savuosius
 draugas, visi išbalusiais veidais, bet ginklus laiko stip-
 riai rankoj. Nepraslinko nė pusė minutės, tik vienas
 sykiu pasigirdo didelis trenksmas girioj. Armotų šov-
 mas, kulkosvaidžių traukimas, o mūsų brolių krauju
 bėgimas per girias, kamelius. O kulkos kaip bitelės

bimba pro mūsų galvas, o tos sprogsiančios armojos granatos sprogs ant medžių viršūnių ir vis karteris po karto artyn prie mūsų plyšta, o mes vis vietoj laikomės. Tik tai vieną sykį visi mano draugai šaukė: „priešas iš visų pusių!“ — tik aš dviaktelejau į visas puses, žiūriu, kad mes esame apsupti priešų iš visų pusių. Mano draugai pradėjo bėgti iš visų pusių. Kas atgal bėga, kas ant lenkų užbėga, kas laisvė bėga ir tas ant priešų užbėga, kas į dešinę bėga ir tas neišbėga, iš dešinės daug daugiau priešų buvo negu mūsų, tas buvo paverstas padėti ginklą ir patiekti rankas aukštyn. Aš matydamas tokį pavojų, nenorėjau kilti į lenkų nugas, kad jie mane kankintų. Tiesiog nemąščius, įėjo į galvą man mintis, kad reikia bėgti. Taip aš ir padariau: pradėjau bėgti — tiesiai ant lenkų grandinės; lenkai nepažindami, kad aš esu lietuvis, į mane nešovė; perbėgus lenkų grandinę, lenkai suprato, kad aš esu lietuvis, pradėjo smarkiai šauti į mane ir rėkti „stoj, šekrev!“ Aš nenorėdamas pasiduoti lenkam, kad jie mane sugautų, iškėliau uždusęs tolyn. Bėgdamas užbėgau ant kitų dviejų lenkų, ką tik faktos neprasimušiau į lenkus; bet lenkai manęs nepažino, kad aš lietuvis, stovėjo prieš mane nusigandę. Aš greitai dviaktelejau į juos, pamačiau ant kepurės blyguoja sparnas išskėtas lenkiška višta, net man per širdį diktėlėjo: „ta bus blogai, ginklo iš rankų nepaleidamas, greitai sumaniau ką reikia daryti, dviejų lenkų man nebaisu, čapt, sučiupau šautuvą abiem rankom, šautuvas man tarp rankų stipriai sutarškėjo, ir nepamačiau kaip vieną lenką nudūriau, o kitas lenkas iš tos baimės, matydamas, kad jo draugas gali kraujuose paskendes palei eglę, metė šautuvą ir šovindėžė žemėn, iškėlė rankas aukštyn ir šaukia: „pan nieščieliai manie, ja vaš“. Aš didžiai įsikasčiavęs dėl tėvynės labo, matydamas sau pavojų ir nepamačiau, kaip ir antrą lenką nudūriau; ir antras mūsų žiaurus priešas nugriuvo paliai beržą. Duriant antrą lenką teko man pamatyti ant kairės rankos tris auksinius šilubaukus žiedus; taip man ir vėl į galvą, kad tie žiedai atimti iš mūsų žmonių; mat dėl kokio tikslo lenkai kariauja, tik žmonių rubavoti. Pasileidžiau bėgti toliau per girią, žemių vakarų kertėn; bebėgdamas per girią labai privargau, uždusau, ir vis bėgu per kalnus; per balas tolyn. Jau pradėjo mažiau kulkų, bimbai pro mano ausis, manau sau, vienas Dievas man laimins toj kovoj, jei liksiu gyvas. Nebegaliu palekti, uždusau, prišau; burna išdziūvo, seilės nuryti nebegaliu, o vis lekiu tolyn, bet tiems lenkam nenoriu pasiduoti; pargrūnu, atsikeliu, nebegaliu visai paeiti; Atsiguliu tarp žolių biškį atsikvepti šviežio oro, atsikėles ir vėl bėgu toliau, pamačiau miške triobą, bėgu į triobą, pamačiau: keturi neša vieną sužeistą kareivį; nuo to negalėjau pažinti, kada kareiviai priėjo arčiau per penkioliką žingsnių, pamačiau vištą; supratau kad lenkai kaudas su lietuviais; toliau į dešinę už kokio varstū ir girdis lietuvių balsas; dar ir pažįstamo vado, tai mat mūsų leitenantas Mačiokas, stovėdamas ant kalno ties Bekupių dvaru, komanduoja kareivius: „burys, šauki!“ Pabėgau aš nuo tų sužeistųjų lenkų nubėgęs ant kalnelio pasislėpiau po eglę; betupėdamas pastebėjau, kad lenkai pranešė savo sužeistą kareivį apie tris šimtus, ir manau sau vienas, mat ir lietuviai nebulvėm šaudo, net man saldu, kaip lietuviai šaudo į lenkų gaujas, lenkai virsta nuo mūsų kulkų, kaip kopustai nuo kotų; net man juokas ima.

Vyresnysis puskarininkis Jonas Bukaitis surasė jaunesniojo puskarininkio Stanislovo Bernatūlio atsiminimus po Bekupių dvaru. Smarkiai mūšis po Dievo rėkiais spalio 31 dieną.

Paklydėlio atgaila.

(Tęsa 31 Nr.)

Nedaug metų praėjo, bet daug dar audes praėjusi per Lietuvos nekaltą, apsiolaukusį veldą, daug nelaimių žmonės sutiko savo kely; daug dar ašarų iš jų akių išbėgo, kol Lietuvos krauju rašyta istorija keitėsi.

Ji keitėsi lyg nakčiai praėjus ar žiemai su spūtomis praėjus; austa šiltas pavasario rytas, kiekvieną puvarginta šalis ir nelaisvėje sualinti žmonės, gyvenimui žengiant evoliucijos dešniams pirmyn, ištrūkstą iš priespaudos jungo ir sviede savo engėjams pašalpos žodi, iš muzikos akordų, iš dainos balsų, mellestosos ir darbų tveria gražų gyvenimą į laimę.

Bel kelias į tikrąją tautų ir žmonių laimę bėga lo sunkus, jis visas žmonių kūnais nuklotas ir krauju nuplautas. Nuo pat žmonių atsiradimo silpnėsnes tautos ir atskiri žmonės buvo galingsiausių išnaudojami; visų vargai ir skriaudos buvo nepakeliamos, bet visi kentėjo iki galėjo.

— Karas! Karas! — pasklydo gandas po visą pasaulį.

— Dievo rykštė! Bausmė už nuodėmes! — šaukė vieni žmonės, mirties baimės apimti.

— Palaimintas laikas, nes jis žada laimingą rytą! — šnibzdėjo kiti, iškojusieji atkeršijimo.

— Budėkime ir būkime prisirengę, — kartojo tretieji, brolių laimei atsidavusieji.

— Lygybės! Laisvės! Brolybės! — šaukė ketvirtieji, prisirengę likti aukoms žmonių ateičiai nušviesti ir raudoną vėlavą įmaitinti į susikūrusio karo verpetą.

Auksutis, išgirdęs tėvynės balsą, šaukiantį į išvadavimo kovą iš svetimo jungo, atėjo pas Petrą.

— Petrai, ar atsimeni septynius metus angal kaip nepažįstamas žmogus mano rūšy pranašavo ir visas išsipildė greičiau negu laukėme? Tat mėlė nelaukdamai stokime į Lietuvos atstatymo darbą, kitaip žūsim.

— Drauguži, tu turi siaurą pažiūrą į gyvenimą, apsibrėždamas tisklu vienos tautos likimą ir laimę ginti, ar neprakiliau būtų įkūnyti visos žmonių brolybė, laisvė ir melė?

— Pirma laikas mums išsivaduoti, ar girdi, kaip dunda armos, — eikime saviesiems padėti, kad jų neįveiktų; jei mes būsimė vergai, atminti, kad tie, kurie paskleidė brolybės obalsius, — veltui laisvės neduos, o paliks tokiais, kokie būsimė.

— Tai jie prieštarautų savo idėjai.

— Ir tu prieštarautum, jei priimdamas jų idėjas nepasiduotum jų valiai.

— Jei taip, tai mudu nesutinkam, — tu eik Lietuvos kurti, o aš — visas tautas į vieną brolišką šeimyną rinkti.

Auksutis daugiau nieko neatsakė, tik išeidamas priminė:

— Vykdyk gražias mintis, gyvenimėn, tik nekalk kalavijo prieš savo broli-tautietį, kurs stengsis iš svetmšaliu jungo išsivaduoti.

— Aš kalaviji nekariausiu, nes nusidėčiau melės skleidžiamai idėjai.

Auksutis jo žodžių išklause išėjo tėvynės giti. Petras irgi nieko nelaukdamas stojo į viešą darbą, gražiais žodžiais nurodinejo kalnus genyti, žemės rojų ir laimę, į kuria jis nuvesias prikaltėdamas žmones prie jo prierašyti, o prierašiusius vadino „raudonąja armija“, kurios tikslas savo tautas ginti. Petrus, kaip darėsi, pradėjo rinkti žmones.

ir komisarą, kurie pasistengė viską savo skoniu tvarkyti, kas Petrus nepatiko.

— Jūs nesikiškite į mūsų darbą, — tarė Petras komisarui.

— Jūs be mūsų pagalbos toli nenuveisite, nes jūs žarni ir mes turime jus globoti.

— O globokite, tik leiskite mums daryti savo, lietuvių dvasioj.

— Bolševizmas plaukia iš rusų krašto, mes pirmieji pradėjome darbą, ir turime įvykdyti visame pasaulyje, ir todėl nuo mūsų viskas priklauso.

— Juk bolševizmas skelbia laisvę ir lygįbę, todėl negalima tautų varžyti, o reikia žiūrėti į norų ir valios.

— Taip, bolševikam duodama pilna laisvė; jie visi lygūs, kurie turi daugiau negu kiti, — iš tų atimama ir tarp kitų padalijama. Bolševikai gali nukauti tuos žmones, kurie priešingi jų nuomonei; gali laisvai visokiomis kalbomis kalbėti, bada kęsti, mirti ir t. t., bet valdžią jie turi vieną, kurios visi klauso.

— Taip aš sutinku su tokiomis pažiūromis, — tarė Petras, norėdamas parodyti, kad bolševikai kai kuriais atvejais neteisėtai elgiasi. — Atskiri žmonės sudaro šeimynas, su jos galva tėvu, vieno kraujo šeimynos — tautą ar valstybę su kuhigaikščiu ar prezidentu arba valdžia priešaky; į valstybę aš žiūriu, kaip į milžinišką šeimyną, susidedančią iš mažų atskirų šeimynų, tarsi mažų valstybėlių, o tačiau vyriausioji valstybės valdžia nesikiša į šeimynų arba mažųjų valstybėlių vidaus reikalus, palikdama šeimynos galvai jos kūrimą, teisių saugojimą ir t. t., tai ir bolševikai kišdamies į svetimų tautų vidaus reikalus, nusideda savo skelbiamajai laisvės idėjai.

— Tai tamsta esi kontrrevolucionierius, — įsikarščiaavęs tarė komisaras.

— Aš nemanau būti kontrrevolucionierius, bet žmogus laisvai gali tiesą kalbėti.

— Jei dar žodį tarsi ir tamsta būsi areštuotas.

— „Tovarišč“, ar negalima pajuokauti? duok ranką ir niekadęs daugiau nebesiginčysime...

Komisaras nenoromis ištiesė jam ranką; paspaudė jo delną ir nieko nesakydamas atsisėdo šalia stalo ir giliai susimąstė.

Petras irgi tylėjo; jis jautėsi baisiai apsirikęs, nusidėjęs prieš savo tėvyne, ir brolius kaip pardavikas. Didžiausias sąžinės neramumas ėdė jo širdį, kad jis ypatingo revoliucijos ūpo pagautas neatitaisomą klaidą padaręs, kad išsiskyręs iš savo tautiečių darbininkų tarpo, nuėjęs kitais keliais savo tėvynės griauti. Pats būdamas bolševikų valdžios šulu išvydo jų tikslus visą pasaulį pavergti, užmesti jam savo jungą, o vietoj laisvės ir brolybės žmones į vergiją ir pragarą įtraukti.

Petras, neramumo apimtas išėjo į lauką.

Buvo pats vidūdienis, saulutė nepaprastai gražiai žvietė. Visur tylu, — nei vėjas putė, nei paukštėlis čiučėjo, nei margas debesėlis padangėmis plaukė, Petras neįjuto kaip atsidūrė ant kapų, tarsi nematoma dvasia būtų atvedusi.

Jis prisirėmė prie balto kryžiaus ir ilgai žiūrėjo į žemę. Žiūrėjo ir išvydo lentelę, juodomis raidėmis išrašytą: „Čia guli mirties bataliono partizanas a. a. Aukšutis, žuvęs Linksmonių miške vienas dešimtį bolševikų atremdamas 10.X.19 m.“

— Kas? Aukšutis?... Linksmonių miškely?... — paklokes nuo kryžiaus šuktelėjo Petras, — o Jėzau, tai jis, mano brangiausias draugas, nuo mano ginklo žuvo!... O, tik dabar visą pulkai atsimenu... ir kaip aš jo tada nepažinau?!

Tai pasakęs, atsiklaupė ant kelių ir žiūrėdamas į kryžių, tarė: — Štai aš tavo, draugas, esu užmušėjas, o žeme, pasivok ir nubausk mane!

Ir Petras, lyg be jausmų navirto ant kapo.

Tuo tarpu nepajuto, kaip kažkas priėjęs koją spyrė jam į galvą.

— Vstavail... Čio tat dielaješ? (Kelkis, ką čia darai?).

Petrus net akyse sumirgėjo, jis pakėlė galvą ir išvydo komisarą, su kuriuo tiek daug ginčų kėlė.

— „Tovarišč“, kaip tai galima spirti į galvą, — tarė Petras maldaujantiu balsu.

— Tai kaip tu drįsti priešininko kapus lankyti ir žuvusių apgallėti?

— Tai aš netikėtai užėjau savo geriausio draugo kapą, kuriam dar aš pats perskėliau galvą, jo iš syk nepažindamas, tai palik čia mane vieną... man jo labai gaila...

— Ach, ty takoj?...

Ir spyręs antru syk batu į galvą, greit atsitolino.

— O Jėzau, Marija!... — susuko Petras jau nesavo balsu; atsistojo ir sukruvinta galva vėl nusvino ant kapo, šaukdamas: — O nelaiminga valanda, žūstu tėvyne nuskaudęs... O laisvė, o žmonių teisybė!...

Bet greit atsipeikėjęs ir atsiminęs komisaro elgesį, suprato, kad jis jau įtartas ir pasitikubino pasislinti nuo kapo.

Atėjo keletas ginkluotų „tovariščių“, bet Petras jau neberado.

Petras nė keno nepastebėtas greit nužingsniavo į frontą, o žinomose vietose išvengdamas raudonarmiečių susitikimo, po kelių dienų atsidūrė lietuvių kareivių tarpe. Jis tarė į susirinkusius:

— Broliai kareiviai! Gerbingi Lietuvos sūnau! Leiskite man pratariti keletą išgyventų tiesos žodžių. Mano kreipimasi į jus yra giliausias noras tarti atsiprašymo žodį už savo paklydusio praeties darbus. Aš pagautas ypatingo rusų ūpo ir pilnai jiems pasitikėdamas jų gražiais, suvedžiojančiais žodžiais, pasitraukiau iš jūsų tarpo ir ėmiaus kito darbo, — iškeltas rusų revoliucijos idėjas vykdyti savo brangioj gimtinėj Lietuvoj, ir čia daug idėjinių nusikaltimų padariau, drąsiai leisdamies gilyn į nežinomus rusų politinius tyrus, ir pažinęs jų juodus, melagingus žodžius, savąjį pasielgimą ir pragaištingą darbą, ir pajutęs kad jie mėgina ne laisvę mūsų šaliai duoti, bet, kad jiems rūpi, kaip mūsų žmones geriau į savo rankas paėmus, baudžiavą įvesti, — mečiau toliau, klaidinantį žmonių protą, darbą dirbęs ir pasitraukęs iš jų, atėjau pas jus, broliai, parodyti jums savo nusikaltimus ir pranešti, kaip nereikia daryti ir kviesti visus drąsiai, energingai statyti Lietuvos nepriklausomybės ir laisvės rūmus, bet aš kaip sunkiai nusizengęs prieš jus ir tėvyne, — nebeturiu teisės išvien su jumis darbuotis, jei mano nuodėmės nebus mano krauju, mano paties ranka pralietu nuplautos...

Ir Petras, išitraukęs iš po juostos ilgą, aštrų peilį įdūrė sau į krūtinę...

Visi krūptelėję sumerkė akis, o atsipeikėję subėgo apie kraujuose paplūdusį kūną ir ilgai stebėjosi iš drąsaus karžygio pasielgimo.

„Keliaujant“.

Reikalas pasisaugoti.

Gerbiemieji draugai kariai, aš noriu patarti kam kurių dalykų tarnybos reikala t. y. domėliau žiūrėti į savo pareigas, kurios buvo pavestos reikalui esant. Reikalas buvo, kad ir šloks kartais tampa suarelietas koks šnipes, vagis, pabėgęs iš kariuomenės ar šloks koks prasikaltėlis. Tuo iduodama pabūtas ir arelietas.

tas nuvaryti iš vieno miesto į kita; čia jas varant neturi turėti jokių artimų kalbų ar šlap draugavimų, kad ir tai būtų ir artimiausias giminės. Galia parodyti vieną pavyzdį kiek kenksmingas toks draugavimas su prasikaltėliu sau pačiam ir Valstybei. Man važiuojant traukiniu žiūriu sėdi koks tai matytas karys, jis gi savo laiku mane pamatęs šaukia pavarde ir sveikina; pradeda kalbėti ir paaiškėjo, kad jis areštuotas varomas Kaunan. Toliau jis man dėsto savo planą manydamas pabėgti iš palydovo: sako nuvažiuosim į „N“ stotį, ten gerai prigirdysiu palydovą, ištrauksiu nuo jo pakietą su savo popieriais (dokumentais), paskui pabėgsiu. Žinoma „N“ stotyje palydovas buvo perspėtas. Bet veltui, jis kitu keliu savo tikslą įvykdė, nors palydovas visiškai ir netikėjo į perspėjimą. Areštuotas gražiai gėdrie miestiečio liežuviu paprašė palydovo ką tai paduoti čia pat akyse neatitraukiant. Palydovas pažėjo, palikęs savo mūlinę ir siunčiamą pakietą paliai areštuotajam. Areštuotasis, progai pasitaikius, ištraukė pakietą ir gal būtų jau pabėgęs, bet palydovas greitai sugrįžo. Po kurio laiko palydovas pajuto, kad nūr pakieto ir jau drąžiai vyrukas buvo nusiminęs. Bet baimės prispirtas tuoj susiprato, prispyrė areštuotą grasydamas, o tas ir prisipažinęs gražino pakietą. Taigi palydovo laikė, kad nepabėgo arba neprašė pakieto areštuotasis, kitaip palydovo likimas būtų buvęs nulemtas blogai.

Norėdamas būti naudingas—tikras Tėvynės ir „savo“ laisvės gynėjas, rimčiau ir domiau žiūrėk, kary į savo pareigas. Tik rimtai ir apsisvarstęs žiūrėdamas gyvenimą galėsi būti protingas ir nesiduosi apgauti kariam ten gatvės gudruoliui, jo švelnumu ar jo duosnumu.

L—88

Kaip avinas išvadavo du sodžius nuo lenkų eskadrono.

Ties Oledraičiais Pillakalnio sodžiuje stovėjo vienas lenkų raitelių eskadronas. Du to eskadrono lenkai kareiviai nuvyko į Bekėšių sodžių ir rekvizavo nuo vieno ūkininko seną aviną. Jiedu vedasi tą aviną, nusitvėrę už ragų, į tą sodžių, kur stovėjo visas eskadronas. Tie pamatę du kareivius atsivedant aviną, pamatė, kad lietuviai ateina su kulkosvaidžiu, išsigandę metė viską ir bėgo, apleidę sodžių. O tie du, pamatę bėgančius savo raitelius, paleido rekvizuotą aviną ir bėgo paskui. Tokiu būdu tas senasis avinas išvadavo abu sodžius nuo lenkų.

Algirdietis L. Gurta.

Užseinių spauda.

Lenkų laikraštis „Kurjer Polski“ pyksta ant Lenkų Seimo Užsienių reikalų komisijos, kam ji sutikusi pasirašyti rezoliuciją, kurioje lenkai prisipažįsta, kad dėl jų kaltės nutrūkusios paskutinės Lietuvių — Lenkų derybos Varšuvoje.

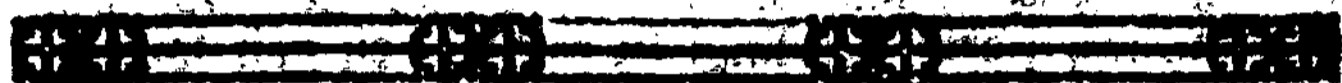
Anglų laikraštis „New Statsman“ pataria lenkams nusileisti ir atitraukti iš savo etnografinių sienų, nes tik tada Lenkija galėsianti būti stipri.

Vokiečių laikraštis „Morning Post“ praneša, kad vokiečiai veda ekonominę kovą su Lenkais. Ypač visokiais būdais jie stengiasi nuništ lenkų markės kurse ir pasiekti dabar to, kad anglų svarų sterlingų mola 2.200 lenkų markių, o Amerikos doleriui 880

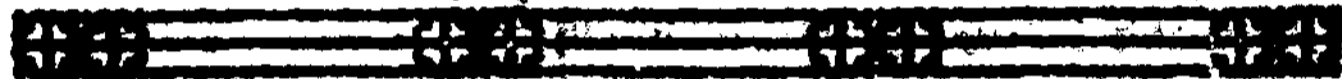
len. markių. Dėl to lenkų pinigų vertė kritimo joks užsienių komersantas nebeuot terš santykių su lenkais.

Prancūzų laikraštis „Humanite“ praneša, kad prancūzų valdžia davusi lenkams patarimą sustabdyti nuo imperialistinių siekimų ir nesivergti labai į kare, nitrodydama jos blogą ekonominę padėtį.

Lenkų laikraštis „Katolik“ praneša, kad lenkų seime daug kalbų apie Lietuvos ir Lenkų federaciją, su sąlyga, kad Vilnius būtų federacinės Lietuvos sostine. Laikraštis nenori tikėti tai žinia, kadangi jo nuomone Lietuvos ir Lenkijos sąjunga ta sąlyga prieš Vilniaus plebiscitą esanti negalima. Bet vistiek laikraštis tikisi, kad Lenkai greitai susitarsią su Lietuva, nes jė darą vieta, kas tik galima.

KAREIVI! Jei tu nori pažinti savo armiją ir priešų armijas, su kuriomis kariauji ir nori jas nukariauti, skaityk „K A R Y S“.

Kas klausia, tas neklusta.

Kla.

Gerbiamasis „Kary“!

Būstu dėkingas, kad malonėsite atsakyti į mano klausimą: ar galima būtų dabar dar įstoti į Karo Mokyklą (4-tą laidą). Esu baigęs rusų Aukštesniąją 4-ą pradinę mokyklą. Ar yra stojantiems kvotimai? Jeigu yra, tai kokia programa? Ar galima būtų gauti, kaip kariui, kokių nors palengvinimų, nes liudymų, kad baigiau mokyklą, nebeturiu. Gal užtektų dalies Vado atestacijų?

Su tikra pagarba

Viršila P. Dauknys.

Ats.

Dabar į Karo Mokyklą 4 laidą nebeprima naujų mokynių. Stojantiems yra egzaminai, būtent, rašomasis darbas iš lietuvių kalbos. Mokiniai daugiausia buvusieji kariai, taigi jiems jokių palengvinimų nėra. Neturint liudymo, kad baigta mokyklą, iš mokyklos, galima būtų paduoti patikimų žmonių liudymas, kuris tikrai žinotų Tamstą ir kad Tamsta tikrai baigė 4-ą klasių mokyklą.

Red.

Kla.

Gerbiamoji Redakcijai!

Prašau paaiškinti, ar galiu išsivaduoti iš kariuomenės. Aš mobilizuotas felčeris gimęs 1877 m. rugpjūčio 21 d. Lietuvos kariuomenėje tarnauju nuo 1919 m. birželio 19 d. Nr. 48 „Karys“ aiškina, felčeriai — esą tik ligi 43 metų mobilizuoti, sumobilizuotiems ar galima pasiliuosuoti daugiau kaip 43 metų?

Su tikra pagarba 3-os batarėjos

felčeris B. Tauroševičius.

Ats.

Tamsta iš kariuomenės išsivaduoti negali. „Kario“ Nr. 48 buvo padaryta korektūros klaida: vietoj „43“ metų reikia skaityti 45 metų.

Red.

Teatras.

Dramos valdykla.

Gruodžio 26 d. Miesto Teatre Liet. Meno Kurija Dr. Dramos valdykla vaidino dramą Pillečiai, o gr. 28 d. Ibsen'o dramą Smėklos.

Vilkolakis.

Gruodžio 26 d. trejopai vaidinta „Margų margai“ (iskraipyta komedija „Neatmezgamas margas“). Pirmaji šis vaidinimas jau Kaune matyti, kaip „skrajojamasai teatras“ ir „šūlšteatras“, todėl publika neišsipaž. Trečias vaidinimo būdas—opera (dalinavo „Orkestrui“ (bandoreliams) pritarianti) pakėlė tipą Vilkolaki iki „sprogimo“: nuo juoko plyšo vargšai žmonėliai, arčiau apie knygą Varatavičių besikišusydami. Taip pat daug trūkšmo darė ir „mūzių choras“, kuris „adyną“ ir „roščiančius“, „notais“ apdainavo pasaulio viešpatius ir k.

Opera.

Paskutinė (generalė) Verdi operos „Traviata“ repeticija gruodžio 30 d. Toj repeticijoj past Teatre pavesa karščiuoti.

Operos atidarymas gruodžio 31 d. Apie bilietus niekas nebuvo skelbiama, o gruodžio 29 dieną jie jau buvo visi išimti.

Koncertai kareiviams.

Naujų Metų diena—Karių Klube, sausio 2 d.—Panemunėj, sausio 4 d.—Sauliuose, sausio 6 d.—Kaišėdory.

Pafrontėj taip pat bus apie juos vėliau bus paskelbta.

Koncertuose dalyvau: St. Šimkaus choras, Sodeika (baritonas), Origaitienė (solo) ir Rozančijausas (sopranas), Rosenbluomas (tenoras) ir k.

Į pafrontę choras negalės važiuoti.

Žinios.

Lietuvoje.

Vilniaus laikraščio „Užs. Tog“ pranešimu, Vilniaus gyventojai žydai boikotavo rinkimus į Seimą. Vilniaus žydų Bendruomenės Taryba oficialiai pranešė Valdžiai, jog ji nechalys dalyvauti rinkimuose į Seimą.

Valdžios stresoje, skaitoma, jog rinkimai vis tik vyks nepaisant į neigiamą žydų ir gudų santykį su jais. Nurodo, jog oficialiai tik žydų bendruomenė atsisakiusi dalyvauti rinkimuose.

Žydų Spaudos sk.

Lietuvos ir Latvijos sienos. Š. m. gruodžio 26 dieną vakarą išvažiavo į Rygą Lietuviu—Latvijos sienos trečiųjų teismo komisijos pirmininkas prof. Šimšon su savo sekretorium Mr. Nollen ir mūsų tos komisijos nariai—buvęs prezidentas Antanas Smetona ir p. Martynas Yčas. Dranga išvažiavo ir priėmė prie mūsų delegacijos ekspertai prof. p. Bieškus, prof. K. Baga, ind. V. Balckis, kn. J. Tomas ir kn. P. Blakis. Tikimasi, kad stovyklavimas bus greit baigtas.

Už Vilniaus. Atvykę iš Vilniaus mūsų pašto bojo štai ką:

Gyvenimas Vilniuje apmiręs. Duona einanti kaip sen brangyn. Dabar juodos duonos svarui moka 19 lenkų markių. Baltosios duonos visai nematyti. Cukrus svarui—150 markių, o sviesto—200 markių. Produktai įvežami tiksliai kontrabandos būdu.

Vilniuje darbininkams nėra darbo. Tiksliai kai kurie amatininkai, kaip batsiuviai ir siuvėjai gauna kai kada daro. Intelektiniai ir tarnautojai tiesiog badauja. Darbininkų klubai reikiama taip pat neleidžia ir žydu „Ceirecion“ partija. Valdžia juos lenko bolševikais. Politinė vilniečių pažūra, kad „Vidurinės Lietuvos“ valdžia tik laikina.

Mieste labai įsivyravęs bendžiizmas. Po 9 val. vakaro miestas esąs kaip išmiręs, nes taip „vėlat“ niekas nėra tikras, kad nuo jo nenuvilks gatvėje kaščių ar milinės arba neuuosis batų.

Vilniaus srities gudai esą priešingi dabartinei Vilniaus valdžiai. Gudai ir žydai nutarę nedalyvauti rinkimuose į Vilniaus Steigiamąjį Seimą.

Gyventojai žydai, kaip inteligentai, taip ir darbininkai esą prieš plebiščta. Visi gyventojai ne lenką sluoksniai esą prieš Vilniaus prijungimą prie Lenkijos. Jų nuomone, Vilnius turys priklausyti tiksliai Lietuvai.

Del Vilniaus. Lenkų emdekų spauda labai nepatenkinta savo valdžios politika del Vilniaus. Jos nuomone, reikėję tiesiog prijungti Vilnių prie Lenkijos be jokių gudrybių ir suktybių, kurias matėme ligi šiol. Vilniaus tragikomedią turinti baigtis.

Tautų Sąjungos stiliomaj demarkacijon linija. Tautų Sąjungos Kontrolės komisija pasiūlė Lietuvos ir lenkų vyriausybėms atvesti toliau į sieną, ligi latvių sienos neutralizacijon zoną tarp Lietuvos ir lenkų kariuomenės.

Lietuvians pasiūlyta linija einanti per Varnioną, Prėvalkos upės rytų krantą ligi Makišūnų, Prėvalos ežero, Rupovščizną, Baranavą, Antolaidžius, Berniūnus, Linkmenis, Palusę, kelta iš Palušės į Kasačizną, Meilonus, Alijūnus, Dukštų dvarą, Varašūnus, Salvus, Dulkiški, Moteikiški.

Tos linijos pažymi kraštutinius abiejų pusių rytų ir vakarų priekinius punktus.

Užsieny.

Lenkų karo ministerija. Del daugybės skundu galų gale leido prileistiesiems iš kariuomenės, kareiviams, kurie neturi savo rūbų, nešioti karinius muničius ligi tol, kol jie neužsidirbs nusipirkti civiliniams rūbams. Tada gi jie turės atiduoti savo muničius karo valdžiai.

Lenkai likviduoja Želigovskio darbus? Lenkų Seimas nusistatė likviduoti (panaikinti) „Vidurinės Lietuvos“ valdžią. Nuomonės tik skiriasi, ar tai padaryti iš karto, ar pamažėl mažinant jos valdžią ir perimant ją Lenkams. Tam tikslui paskirtas Lenkų komisaras Vilniaus srities Raczkievic ir labai plačiai įgaliotas.

Ilakų gale mūdo yla iš maisto.

Prancūzų pasibėgimas. Prancūzai atsitraukę pirmą kartą iš Rytų Prancūzijos valstybių išėjimui peršalę užkariuoti rusus.

Nežinia tik kodėl nebijojo jų skriausti, pripažindami Lenkus ir Suomus ir atiduodami Rumunams Besarabiją.

Karo aukos. Kaip praneša iš užsienių, „Draugija socialėm karo vaisiam ištirti“ suskaičiusi, kad Europos žmonių nuostoliai siekia 35 milijonus. Prieš karą moterų buvo daugiau kaip vyrų 5 milijonais, dabar gi — 15 milijonų.

Latvių demobilizacija. Latvių Krašto Apsaugos ministeris išleides įsakymą paleisti iš kariuomenės kareivius gimusius 1891 ir 1892 metais. Vyresni jau paleisti anksčiau.

Lenkų-Rusų derybos. Lenkų ir Rusų derybos Rygoje eina sunkiai. Rusų delegacija atsisakiusi atiduoti lenkų dirbtuves ir nuosavybę iš tų sričių, kurios buvo lenkams priskirtos. Del to dalyko abiejų pusių pirmininkai tarėsis bendrai, bet iš to nieko neišėjo.

Tarybų vyriausybė Petrapilyje. Kaip praneša užsienių laikraščiai, del augančio nepasitenkinimo Maskvoje, liaudies komisarių taryba nusprendusi keltis į Petrapilį. Taryba teisinantis tuo, kad gyventojų bėgas neduodas ramiai dirbti.

Nauji raštai.

Karių Kalendorius 1921 metams. Kr. Apa. Ministerijos Literatūros Sk. leidinys. Kaunas. 1920 m. 112 psl. Kaina 6 auks.

Turinys: Kalendariumas, Salto Jasulaičio „Ziburiotasis siaubas“, Pr. Budvyčio-Svyrūnėlio „Draugai broliai“, St. Butkaus „Pasakų kampelis“, Juozo Rainio eilėraštis, Čiurlionienės „Senovės kariai“, scenos vaidelis, Kazin Ko „Mūsų Mylimoji“, tautosaka, Ps. „Vilnius“, Mūsų kariuomenės veikimo 1920 m. apžvalga. **Zinios:** Kariuomenės dalių šventės. Laipsniai. Karių uniforma. Vyties bryžius. Kareiviai specialistai ir laisvai samdomi. Pašalpa šeimynoms. Įstatymas kariam žeme aprūpinti. Taisyklės gauti ir duoti vežimams. Taisyklės sustatyti aktus apie suvartotą turtą. Rekvizicijos. Veneros ligos. Korespondencija. Paštas. Žyminis mokėjimas.

Redakcijai atsiųstos knygos.

Ekonominės Karių Bendrovės Įstatai ir atskaičiuojamoji knygelė. 24 psl.

G. ŠT. LITERATŪROS SK. SANDĖLY
galima gauti:

Nr.	Leidinių pavadinimas	Auks. sk.
1.	Įgulos statutas	4 —
2.	Drausmės statutas	3 —
3.	Lauko knygutė	3 —
4.	Pėstininkų rikiuotės komandos ir terminal	1 —
5.	Pulko teismo įstatas	1 —
6.	Pėstininkų kova lauke	1 —
7.	Vokiečių 98 m. šautuves	1 —

Leidžia G. Št. Literatūros Skyrius

Redaguoja Periodinių raštų Redakcija.

Lietuvos Valstybės spaustuve. Kaunas, Totorių gatvė Nr. 14.

Nr.	Leidinių pavadinimas	Auks. sk.
8.	Įgulos statuto priedėlis	1
9.	Kareiviams užrašų knygutė	1
10.	Kas kiekvienam kareiviui būtina	1
11.	Limpamosios ligos	1
12.	Kariškas liet.-rus. ir rus.-liet. žodynas	5
13.	Instrukcijos autožolieriams	5
14.	Azijos cholera	1
15.	Lyties ligos	1
16.	Telefonogramoms knygutė	3
17.	Saulei šviečiant	1
18.	Per kovą į laisvę	1
19.	Laikin. naujokų šaukimo įstatas	1
20.	Saudymo mokymas	1
21.	Joninių naktis	1
22.	Iš neužmirštinės praeities	2
23.	Kultūros ir švietimo Sekcijos programa	1
24.	Į kovą už žemę ir laisvę	1
25.	Skaitymo vadovėlis	3
26.	Karas su bolševikais	1
27.	Ar mes patys valdysime, ar kitų būsime valdomi	—
28.	Kareivio garbė	1
29.	Pamokymas Lietuvos Armijos Viršininkams	1
30.	Karo valdininkų kvotos programa	1
31.	Musavymas pareigų šio srityje	2
32.	Pustarininkų mokyklos programos	3
33.	Pėstin. naujokui į 8 savaites išmokti programa	2
34.	Uniformos pavyzdžiai	3
35.	Mūsų nepriklausomybės muzikams	—
36.	Sausumos karo teisų ir būdų kodeksas	2
37.	Laiklai kareiviui (knygelė)	3

Kainos paketas.

G. Št. Lit. Sk. Spaudos darbai
reikalinga PANELĖ,

gerai mokanti lietuvių kalbos ir rašanti mašinėle.

Del sąlygų kreiptis į Gen. Št. Literatūros Skyrių.

Jau išspausdintas
KARIŲ KALENDORIUS

1921 metams.

Kaina 6 auks.

Reikalaukit visuose knygynuose.